

EUROPARLAMENDI SAADIKUD: Tuleb kasutada kõiki võimalusi, et Ida-Viru saaks muudatustega hästi hakkama

Samm-sammult rohelisema Ida-Virumaa poole

■ Mõttekojal Praxis valmis hiljuti Ida-Virumaa õiglase ülemineku võimaluste analüüs, kus peamise kitsaskohana toodi välja plaani puudumine. Selle eelduseks on omakorda ulatuslik ühiskondlik debatt. Eelsoojenduseks jagavad oma mõtteid Euroopa Parlamendi saadikud Riho Terras (IRL) ja Urmas Paet (RE).

Hiljuti loodud Euroopa Liidu õiglase ülemineku fondi raha kasutamine ei ole Eestile iseenesest kohustus, vaid pigem võimalus oma energiamajanduse ümberkorraldamiseks ja transpordi üleviimiseks taastuvatele kütustele. Kas Ida-Virumaa peaks olema rohekava suurim kasusaaja ja kellele tuleb selle nimel kõige rohkem pingutada?

Riho Terras: Ma olen seisukohal, et leevendust on vaja seal, kus king kõige rohkem pigistab. Eesti kontekstis on just Ida-Virumaa see piirkond, mis vajab nimetatud meetmetest kõige rohkem tuge. Pinguutama peavad selle nimel kõik, nii riik kui ka kohalikud ettevõtjad, et Euroopa Liidu raha õigesti kohta läheks.

Eks on selge ka see, et nii energiatootmist kui ka energiamahukat tootmist on vaja mitmekesistada üle terve Eesti, mis eeldab ka investeringuid teistesse piirkondadesse. Lisaks õiglase ülemineku fondile on selles üleminekumehhanismis ka Euroopa Liidu investeeringute kava ja mitmesugused Euroopa Investeeringupanga ning avaliku sektori toetused ja investeerimislaenu. Kõigi nende koostöös tuleb lahendusi otsida.

Urmas Paet: Eesti peaks kasutama õiglase ülemineku fondi võimalust ja keskenduma sealjuures Ida-Virumaale. Oluline on teadustada, et põlevkivil ei paista suurt tulevikku. Eestis on sellest kõige otsesemalt puudutatud Ida-Virumaa. Peame kasutama kõiki võimalusi, et Ida-Virumaa muudatustega edukalt hakkama saaks.

Roheline üleminek peab toimuma läbimõeldult ja vastutus siin on kõigil osapooltel: valitsusel, kohalikul tasandil, keskkonnaorganisatsioonidel ja -ekspertidel. Kindlasti peavad Ida-Virumaa inimesed ise saama kaasa rääkida: nemad teavad piirkonna tugevusi ja nõrkusi kõige paremini. Lisaks on ka Euroopa Komisjoni energeetikavoliniku koostöö Eestis käes.

Eesti Rohelise Liikumise juhatuse liige, energeetikaekspert Madis Vasser on öelnud, et kohaliku kogukonna eluga läbi põimunud Ida-Virumaa põlevkivitööstus peab taganema samm-sammult, et üleminek avaks inimestele uusi võimalusi ega jäta kedagi viirelema. Milline tempo tundub teile mõistlik ja jõukohane?

Riho Terras: Tempo peab olema piisavalt rahulik, et jätkuks aega Ida-Viru tööstuse ja majanduse ümberkorraldamiseks läbimõeldud ja mõtestatud viisil. Rohepöörde läbiviimisel ei saa lähtuda ainult rohelistest ideaalidest, peame arvestama ka meie inimeste ja majandusega ning kohalike oludega.

Uue olukorraga kohanemine võtab mõistagi aega. Samas ei ole meil luksust niisama aega raisata ning peame vahemalt strateegiate puhul kohe tegutsema: kui on võimalus õiglase ülemineku fondist Euroopa raha saada, ei tohi me sellist võimalust mööda lasta.

Koroonakriisi tõttu on tõenäoline, et Euroopa Liidu seitsmeaastase eelarve (2021-2027) esimesel paaril aastal on põhiline rõhk just majanduskriisist

Urmas Paet.

väljumisel. Arvata võib, et rohelepe kuludeni jõutakse mõne aasta pärast, kui olukord on rahunenud. Aga sellest hoolimata peame oma taotluste ja projektidega valmis olema, et kohe lõõgile saada.

Urmas Paet: Täiesti nõus, et üleminek peab olema järkjärguline. Euroopa Liit on võtnud eesmärgiks, et 2050. aastaks tuleb saavutada kliimaneutraalsus. Selge on see, et ei saa oodata aastani 2049, enne kui tegutsema hakatakse. Tegutseda tuleb juba nüüd, sest see on ennekõike Ida-Virumaa ja Eesti enda huvides.

Euroopa Komisjoni Eesti esinduse juhi Keit Kasemetsa hinnangul on õiglase ülemineku fondi tingimused Eestile soodsad. Kas olete selle hinnanguga nõus?

Urmas Paet: Laias laastus saaks välja tuua kaks võtmekohta: põlevkivi on ka kaetud abikõlblikkuse kriteeriumidega ja Eestile on fondist mõeldud ca 125 miljonit eurot, mis Euroopa Liidus teeb inimese kohta suhteliselt kõige rohkem toetust.

Riho Terras: Jah, mõnes mõttes on need tingimused meile soodsad, kuna üks õiglase ülemineku fondi eesmärkidest ongi järele aidata neid riike, kes eri põhjustel pole oma kliimaneutraalsuse eesmärkidega sama kaugel kui mõned rohelisemad liikmesriigid. Need, kes järele jõudmiseks rohkem abi vajavad, saavadki fondist rohkem raha kui need, kes on juba praegu võrdlemisi rohelised.

Kuna euronõu jaotusvalem võtab arvesse CO₂ emissioonide suurust, tööhõivet ning energiaallikate liiki, täidab Eesti võrdlemisi hästi abikõlblikkuse kriteeriume. Meie sõltuvus põlevkivist tuleb meile kasuks just sellest fondist raha saamiseks. Kui soodne see fond meile on, sõltub lõpuks sellest, mis summa me sealt

saame. Mis omakorda sõltub sellest, kui suur see fond saab olema koroonakriisi järel.

Kas riigi toetus uuele põlevkivilitehasele, millega jätkub Ida-Virumaa sõltuvus põlevkivist, võib ohustada õiglase ülemineku fondist toetuste saamist, kuna pole kooskõlas kliimaeesmärkide saavutamisega?

Urmas Paet: Seda fondi ei saa kasutada põlevkivilitehase jaoks, aga muid eesmärgipäraseid tegevusi see ei piira.

Riho Terras: Ma ei vaataks seda nii mustvalgelt. Eelmisel aastal kukkus Eesti Energia süsinikuheide peaaegu poole võrra – seda praegustes turutingimustes ja ennekõike süsinikukvoodi kauplemismehhanismi tõttu. Kui meil on olemas otsus, et me jätkame oma maavarade kasutamist, on küsimus ennekõike selles, kuidas seda kõige efektiivsemalt teha.

Kindlasti tuleb kaaluda tulevikutehnoloogiaid ja näiteks vesiniku kasutamist, aga see ei tohiks välistada põlevkivi. Võtame näiteks Norra, keda tuuakse kliimapolitiikaks üheks eeskujuks. Norra kasutab osa naftast saadavat tulu puhtamate tehnoloogiate arendamiseks. Kui Eesti suunaks põlevkivi kaevandamiselt saadava keskkonnatulu innovatsiooni ja uute tehnoloogiate investeringuteks, siis oleks see minu hinnangul positiivne.

Kas õiglase ülemineku üldse teema, mida teie valijad praegu tähtsustavad – niivõrd, kui võrd see on kõikehõlmava koroonakriisi varjus üldse võimalik?

Riho Terras: On täitsa selge, et koroonakriis ei võimalda n-ö inertsisit kogu õiglase ülemineku küsimust, maksu mis maksab, esiplaanil hoida. See oleks lihtsalt eluvõõras. Tuleb arukalt majandada ning õiglase ülemineku peab olema ka

Riho Terras.

2x MATTI KÄMÄRÄ

õiglase ja arvestama reaalsusega.

Koroonakriis on näidanud, mis juhtub kriisiolukorras: riikide esmane eesmärk on mõelda enda elanikele ning solidaarsus seatakse ajutiselt tagaplaanile. Mis juhtub siis, kui tulevikus tabab meid mingisugune energiakriis? Sellises olukorras on meil vaja, et Eestis oleks mõningane iseseisev tootmisvõimsus. Ei tasu ka unustada, et üks teine Eesti ja Euroopa Liidu prioriteet on end lahti ühendada Venemaa elektrivõrgust. See tähendab omakorda, et me peame mõtlema, kuidas oma energiavajadust rahuldada.

Urmas Paet: Eks enamikus kodudes mõeldakse praegu koroonakriisi tagajärgedele. Üldise viirusest tingitud ärevuse kõrval on ju ka väga käega katsutavad mured, nagu koondamised ja suur teadmatus majanduse käekäigu küsimuses. Aga seda enam tuleb tulevikku puhul teha võimalikult läbikaalutud otsuseid.

Keskonnasõbralik majandus parandab kohalike inimeste elukvaliteeti, sest saastamine on ennekõike kohalik ja piirkondlik. Seega on Ida-Virumaal muutustest rohelise majanduse suunas palju võita mitmes aspektis.

SIRLE SOMMER-KALDA

Kas õiglase ülemineku fondi tingimused on Eestile soodsad?

Euroopa Komisjoni Eesti esinduse juht Keit Kasemets:

"Õiglase ülemineku fondi raha jaotusvalem on meile soodne ja elaniku kohta Eestile ette nähtud summa on Euroopa Liidu suurim (95 eurot). See arvestus on tehtud kogu Eesti elanikkonna peale, kuid peamiseks kasusaajaks saab olema Ida-Virumaa.

Euroopa Liidu valitsusjuhud on kokku leppinud, et ka praegusest kriisist väljumisel jäävad rohekava eesmärgid prioriteetseks ja roheliste investeeringutele pööratakse uuel eelarveperioodil ning Euroopa majanduse taastamise fondi kujundamisel suurt tähelepanu.

Selleks, et investeeringud läheksid asja ette, peavad lisaks valitsusele panustama nii omavalitsused kui kohalikud ettevõtted. Suur roll peaks olema ka Tallinna tehnikaülikoolil, mis on Virumaa kolledži kaudu piirkonnaga tihedalt seotud.

Et ühiskonnal ja valdkonna ettevõtetel oleks aega kohaneda, on Euroopa siht muutuda kliimaneutraalseks võetud 2050. aastaks, 30 aastat ette. See ongi mõistlik ja jõukohane tempo. Energeetika, transpordis ja tööstuses ei toimu muutused kiiresti, samas tuleb nendega alustada kohe, mitte 20 aasta pärast. Sel juhul ongi võimalik teha muutusi nii, et vanad tegevused lõpetatakse siis, kui on loodud uued võimalused.

Muidugi tuleb arvestada ka sellega, et rohekavast mitu korda rohkem mõjutab põlevkivisektori olukorda maailmaturul toimuv. Madalad kütuse hinnad võivad olla uus reaalsus pikaks ajaks, sel juhul on rohekava investeeringutest uute töökohtade loomisest teistes sektorites suur abi."

Euroopa päev 2020

Euroopa päev 9. mail jõuab sel aastal Eesti elanikeni teelekrani, sotsiaalmeedia ning digimängu kaudu.

* **Digimäng**

"Minu Euroopa" digimängu saab mängida 9. mail hommikul kella üheksast õhtul kella üheksani; mäng asub aadressil www.euroopa-paev.ee. Mängija läbib tee läbi Euroopa, vastates riikide kohta käivatele valikvastustele küsimustele. Mängu läbijate vahel loositakse välja seitse 200eurost Estraveli kinkekaarti, mida saab kasutada nii Eestis kui mujal maailmas viie aasta jooksul. Klassidel on eraldi võimalus mängida klasside arvestuses ning osaleda klassi-ekskursiooni kinkekaardi loomisises 600 euro väärtuses.

* **Telemäng**

Koostöös Eesti Rahvusringhäälinguga jõuab vaatajateni populaarne suvesaade "Eesti mäng", mis on sel korral pühendatud Euroopa teemadele ning kannab nime "Eesti mäng. Euroopa eri". Saade on ETV ekraanil alates 6. maist ning ETV+ kanalil alates 24. aprillist. Eestis- ja venekeelsete saadete finaaliid on eetris 9. mai õhtul.

* **Sotsiaalmeedia**

Kultuurinimesed ja tuntud mõtlejad, Eesti ja Euroopa poliitikud jagavad sotsiaalmeedia lühiklippide kaudu oma mõtteid Euroopa päevast ja eurooplusest laiemalt. Klippid leiab Euroopa päeval ja hiljem FB, Instagrami ja Twitteri keskkonnast ning postitajate endi kontodelt, kasutades otsingus teemaviidet #minueuroopa.

Euroopa päeva ürituste peakorraldajad on Euroopa Komisjoni Eesti esindus ja Euroopa Parlamendi büroo ning partner Riigi Tugiteenuste Keskus. Tegevused viiakse läbi koostöös Europe Directi teabekeskuste ja ELi liikmesriikide saatkondadega.